

Referat fra halvårlig politisk møte mellom president Egil Olli og statsråd Rigmor Aasrud den 14. juni 2010 i Karasjok

Møtet foregikk i Sametingsbygget i Karasjok mellom kl 10-14 den 14. juni 2010.

Møtedeltakere fra Sametinget:

President Egil Olli, visepresident Láilá Susanne Vars, rådsmedlem Vibeke Larsen, politisk rådgiver Bjarne Store-Jakobsen, direktør Rune Sverre Fjellheim, avdelingsdirektør Tommy Somby, avdelingsdirektør Magne Svineng, avdelingsdirektør Julie Eira, seniorrådgiver Heidi Salmi, seniorrådgiver Jon Petter Gintal og rådgiver Sara Marja Magga.

Fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet:

Statsråd Rimor Aasrud, statssekretær Raimo Valle, ekspedisjonssjef Petter J. Drefvelin, avdelingsdirektør Ninni Kate Rognli, underdirektør Hans Erik Børresen, rådgiver Ingrid Aamodt og rådgiver Tor Audun Gram

President Egil Olli åpnet møtet med å ønske statsråd Rimor Aasrud og hennes følge velkommen til Sametingsbygget. Det ble foretatt en presentasjonsrunde.

Det ble fra partene understreket at møtet er en oppfølging av konsultasjonsavtalens pkt 5 som slår fast at det skal avholdes faste halvårlige politiske møter mellom statsråden for samiske saker og Sametingspresidenten. Her sies det at halvårsmøtene skal ta opp situasjonen og utviklingsbehov for samiske samfunn, saker av grunnleggende prinsipiell karakter og pågående prosesser.

Det var enighet om følgende agenda for møtet:

1. Konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget.
 - Bakgrunn, innhold og praktisering
2. Orienteringssaker
 - Budsjettprosedyrer mellom Regjeringen og Sametinget
 - Årsrapport fra Kontrollkomiteen for Finnmarkseiendommen
 - Sametingets mineralveileder
 - Sametingets planveileder
3. Eventuelt

1. Konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget

Det var enighet om å ha en drøfting og dialog om konsulasjonsinstituttet som er etablert mellom statlige myndigheter og Sametinget relativt tidlig i denne nye Stortings- og Sametingsperioden. Konsulasjonsavtalen fastsetter nærmere spillereglene for hvordan staten og Sametinget kommuniserer om beslutninger som kan ha direkte betydning for samene. Intensjonen med selve konsulasjonene er å komme frem til enighet i et tillitsfullt forhold.

Partene anser konsulasjonsavtalen som et viktig verktøy i samhandlingen mellom Sametinget og regjeringen. Avtalen er et godt hjelpemiddel for å komme i god dialog. Men det ble også understreket at alt ikke er konsulasjoner, og at avtalen ikke kan erstatte alle møter. Det var generelt enighet om at man burde bli flinkere til å ta telefoner til hverandre utenom konsulasjoner.

Sametingspresidenten redegjorde innledningsvis for bakgrunnen for konsulasjonsavtalen. Regjeringen og Sametinget inngikk konsulasjonsavtalen den 11. mai 2005. Sametinget ga enstemmig sin tilslutning til avtalen 1. juni 2005 og Regjeringen stadfestet den ved kongelig resolusjon 1. juli 2005. Konsulasjonsprosedyrene er dermed bindende for statsforvaltningen, og kan bare endres ved en ny kongelig resolusjon eller ved lov. Samerettsutvalget II foreslår i sin utredning en egen

konsultasjonslov som ett av tre hovedgrep i arbeidet med sikringen av samiske rettigheter. Sametinget har under høringen av Samerettsutvalgets innstilling uttalt at man er positiv til en egen lov om konsultasjoner og saksbehandling for tiltak som kan ha virkning for samisk kultur.

En god prosess er ofte avgjørende for et godt resultat. Når det er avklart at det skal konsulteres er det viktig å raskt bli enige om hvordan konsultasjonene skal foregå. Det er stor fleksibilitet i hvordan ting kan gjøres. Akkurat som nesten ingen sak er lik, er heller ingen konsultasjon lik. Det grunnleggende er imidlertid at konsultasjonen skal skje med full informasjon og åpenhet mellom partene og dokumentering av prosessen.

Fra departementet ble det understreket at det er viktig at Sametinget bruker høringsinstituttet selv om det kan ble konsultasjoner. Fra Sametinget ble det vist til at det er viktig å få samiske synspunkter inn i saken før departementet sender ut høringsbrev tidlig i prosessen.

I saker som konkret, avgrenset og direkte berører samiske lokalsamfunn og/eller samiske interesser vil staten også kunne ha en plikt til å konsultere disse. Staten skal samordne slike konsultasjoner med de konsultasjonene de har med Sametinget. Praksis har vært at Sametinget og lokal samiske interesse ikke deltar på samme konsultasjonsmøte.

Konsultasjoner for å oppnå enighet dreier seg mye om å finne muligheter som gir størst grad av gjensidige fordeler. Det er ikke noe krav i konsultasjonsavtalen om at vi skal bli enige, men det skal ganske mye til for at det ikke oppnås enighet. Alternativet til enighet er et dårligere resultat med utsikter til usikkerhet og manglende legitimitet i oppfølgingen.

Erfaringene viser at det i de aller fleste konsultasjoner oppnås enighet. Til nå har uenighet kun vært unntak fra regelen. Partene ble for eksempel ikke enig om ny minerallov. Det viser seg at konsultasjoner gjerne skjer i rykk og napp. En periode med mange konsultasjonsmøter, kan avløses av en lengre periode hvor man ikke hører noen ting. Dette skyldes ofte at det parallelt med konsultasjonen også skjer interne forhandlinger og avklaringer i Regjeringen eller i Sametingsrådet. Slike situasjoner bør partene gjensidig informere hverandre om, og vi må prøve å kommunisere at slike "pauser" ikke betyr at vi låser standpunkter/posisjoner som ikke har vært inngående drøftet og konsultert.

Det kan være en utfordring for begge parter at det er behov for å klarere saken politisk eller på et høyere beslutningsnivå (regjeringen/sametingsrådet) enn det nivået som faktisk konsulterer. Det er viktig at Sametinget blir trukket inn i prosessen før regjeringen har tatt endelig stilling til den enkelte sak. Statsråden uttrykte at det er viktig også å ha en god uformell dialog, og samtidig være bevisst på skillet mellom dialog og konsultasjoner.

Partene ser at det kommer mange krevende konsultasjonssaker i denne stortings- og sametingsperioden. Dette gjelder særskilt oppfølginger av Samerettsutvalgets forslag. Det var enighet om at FAD og Sametinget utvekslet sine interne veiledere om konsultasjoner samt at FAD tar initiativ til et seminar til høsten hvor konsultasjonsavtalen er hovedtema.

Det ble videre avtalt at Sametinget skal utarbeide en oversikt over eksempler på både nasjonale og internasjonale saker hvor det har vært gode eller dårlige konsultasjonsprosesser, og gi eksempler på Sametingets deltakelse i internasjonale forhandlinger/delegasjoner.

2. Orienteringssaker

- Budsjettprosedyrer mellom Regjeringen og Sametinget

Det ble vist til at budsjettprosedyrer mellom Regjeringen og Sametinget er en sak som det har vært jobbet lenge med. Saken ble drøftet da den generelle konsultasjonsavtalen ble utarbeidet i 2005. Videre har en arbeidsgruppe med representanter fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet,

Justisdepartementet og Sametinget avleverte en rapport om Sametingets formelle stilling og budsjettprosedyrer 27. april 2007. Det er foreløpig ikke oppnådd enighet om de nye budsjettprosedyrene mellom Regjeringen og Sametinget. Sametinget har oversendt til FAD et forslag til videre prosess i et notat den 16. mars 2010.

Partene er enig om at en prinsipiell tilnærming må legges til grunn for hvordan utfordringer knyttet til budsjettprosessen løses. FADs synspunkt er at løsninger bør baseres mest mulig på eksisterende systemer. Det ble understreket at et godt kunnskapsgrunnlag er viktig for at det kan oppnås en felles forståelse for behovene i samiske samfunn. Det ble her pekt på at samisk statistikk spiller en viktig rolle og at faglig analysegruppe for samiske statistikk leverer et spennende produkt gjennom rapportene "Samiske tall forteller". Det kom frem at man allikevel sliter med basis statistikk og at man ikke har individuell statistikk. Det ble pekt på at man kan utnytte dagens systemer bedre og at det kan finnes nøkler opp mot kommunestatistikk.

Budsjettprosedyrene følges videre opp ved at FAD inviterer til et administrativt møte mellom partene i september 2010 hvor også Finansdepartementet inviteres.

- Årsrapport fra Kontrollkomiteen for Finnmarkseiendommen

Det ble redegjort om at kontrollkomiteen for Finnmarkseiendommen, FEFO avgir årlig en rapport til Finnmark fylkesting, Sametinget og departementet (FAD). Dette reguleres av finnmarkslovens § 16 som videre sier at Kontrollkomiteen skal gi en vurdering av hvordan lover virker og om det er ønskelig med endringer i den.

I Kontrollkomiteen årsrapport 2009 datert 13.4.2010 vises det til Sivilombudsmannens uttalelse i et spørsmål om FEFO er omfattet av ombudsmannsloven i lys av en klage på styrets omgjøring av tidligere vedtak om tildeling av lakseplass. Etter Kontrollkomiteens syn er det behov for en nærmere avklaring av i hvilken utstrekning FEFO er en del av den offentlige forvaltning. Justis- og politidepartementet har i sakens anledning uttalt at selv om hovedtrekkene i reguleringene av FEFO ha privatrettslig karakter, så er offentligrettslig lovgiving trykket inn på en rekke punkter. En annen sak som etter Kontrollkomiteens syn bør vurderes er om det er hensiktsmessig å innta en klargjøring av styrets kompetanse i lovteksten.

Det var en felles forståelse om at partene som mottakere av rapporten bør samvirke til hvordan påpekninger om oppstått uklarhet om rettslig status m.v. skal håndteres. De tre oppnevningsorganene kan i første omgang undersøke mulighetene for å kunne gi en felles tilbakemelding til Kontrollkomiteen. Det var enighet om at det inviteres til et felles møte mellom Finnmark fylkesting, Sametinget og FAD for å drøfte problemstillingene og bestemme innholdet i tilbakemeldingen til Kontrollkomiteen. Det ble bestemt at Fornyings- og administrasjonsdepartementet sender ut en slik invitasjon til møte.

-Sametingets mineralveileder

Det ble redegjort for at Sametingets plenum i sist uke hadde behandlet sak 21/10: Sametingets mineralveileder for undersøkelser og drift på mineralressurser.

Bakgrunnen til mineralveilederen knytter seg til prosessen omkring mineralloven der Sametingets i sak 47/08 vedtok å ikke gi sitt samtykke til lovutkastet, og da heller ikke til de aktivitetene lovforslaget søker å regulere. Dette knytter seg både til sikring av naturressursene, deltaking i beslutningsprosessene og del av nytteverdi ved virksomhet.

Alternativet for Sametinget var å sterkt motsette seg mineralvirksomhet eller å utforme kjørerregler for Sametinget for individuelle vurderinger av det enkelte mineralprosjekt som mineralaktører ønsker å gjennomføre.

Mineralveilederen klargjør Sametingets rolle ved undersøkelser, utvinning og drift i hele det tradisjonelle samiske området. Mineralveileder er ment å legge til rette for gjennomsiktighet og forutsigbarhet. Veilederen forholder seg videre aktivt til mineralloven og plan- og bygningsloven.

Tanken med mineralveilederen er at Samene skal, gjennom Sametinget, kunne forhandle om undersøkelser og drift på mineralressurser for å kunne ta del i fordelene ved slik virksomhet. Ingen mineralvirksomhet kan skje uten et på forhånd fritt informert samtykke fra direkte berørte samiske interesser, og særlig Sametinget som samenes representative organ.

Sametinget vil aktivt bidra til dialog med næringsliv, samiske interesser, og lokale, regionale og sentrale myndigheter for å styrke oppmerksomheten mot mineralressursene og ulike aktørers ansvar for å sette seg inn i og opptre i samsvar med urfolksrettighetene.

Sametinget har som målsetting å få næringsvirksomhet på mineralressurser i tradisjonelle samiske områder som er til gagn for og direkte styrker og utvikler samisk kultur og lokalsamfunn. Slik virksomhet må samtidig skje i sameksistens med, og ikke til fortrengsel for, tradisjonelle samiske næringer.

Fra departementet ble redegjørelsen tatt til orientering.

-Sametingets planveileder

Sametinget plenum behandlet i sist uke også sak: 23/10 Sametingets planveileder for sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Ny plan- og bygningslov trådte i kraft 1. juli 2009 etter at Sametinget gav sitt samtykke til loven i sak 24/07. Sametinget er i loven pålagt plikt til å bistå i planleggingen, og dette innebærer også en rett etter loven til å kunne fremme innsigelser til arealplaner. Sametingets nye oppgave og rolle krever klargjøring av hensynene som må tas for sikringen av naturgrunnlaget for samiske kultur.

Planveilederen gir en systematisert og samlet oversikt over de hensyn som skal tas og som følger av gjeldende rett. Statlig, regional og kommunal planmyndighet har ansvar for å legge Sametingets planveileder til grunn for planleggingen etter plan- og bygningslovens plandel, samt andre lover hvor reglene om innsigelse etter plan- og bygningsloven gjelder.

Det samiske samfunnet er sammensatt, og representerer ikke én interesse. Dette betyr at det vil være tilfeller der ulike samiske hensyn må avveies i forhold til hverandre. En god lokal planprosess hvor direkte berørte samiske interesser aktivt involveres i planarbeidet er derfor særlig viktig. Dette kan også utvikles til arenaer for konfliktløsning og samarbeid.

Sametinget har ansvar for å ta helhetlig ansvar for alle samiske interesser ved planlegging etter plan- og bygningsloven. Dette gjelder hensynet til behovet for ulike tradisjonelle samiske næringer og behovet for ny næringsvirksomhet. Samisk kulturutøvelse og næringer som er truet og sterkt presset, som kulturbasert høsting, utmarksnæringer, sjøsamisk fiske og kombinasjonsbruk, jordbruk og reindrift, må det tas spesiell hensyn til i planarbeidet.

Fra departementet ble redegjørelsen tatt til orientering.

3. Eventuelt

På slutten av møtet orienterte statsråd Rigmor Aasrud om status i noen aktuelle saker:

- St meld om Sametingets virksomhet 2009 legges frem i statsråd den 25. juni 2010.

- Oppstart av oppfølgingen av Samerettsutvalget, SRUII, i departementene er påbegynt. De vil komme tilbake til Sametinget når den interne runden om prosessen er gjennomført.
- I forhold til Nordisk samekonvensjon ønsker regjeringen et annet forhandlingsgrunnlag enn hva Nordisk embetsmannsorgan for samiske spørsmål, Näs, hadde kommet frem til. Regjeringen ønsker heller å benytte konsultasjonsavtalen med Sametinget for å oppnå enighet om posisjoner om Nordisk samekonvensjon. Det blir nå opp til Näs å finne frem til en prosess som kan være akseptabel for alle parter.

President Egil Olli orienterte til slutt kort om at Sametingsrådet og Miljøvrndepartementet v/statssekretær Heidi Sørensen har bestemt at verneplan for myrer og våtmark i Finnmark stoppes inntil det har vært politiske møtet om den videre prosessen for saken.

Referent:

Jon Petter Gintal
Sametinget